

Ulkoasiainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle yhdistetyn patenttituomioistuimen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle yhdistetyn patenttituomioistuimen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi (HE 51/2021 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntösihteeri Elina Tölö, ulkoministeriö
- erityisasiantuntija Stiina Löytömäki, työ- ja elinkeinoministeriö

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi yhdistetyn patenttituomioistuimen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan.

Pöytäkirjassa myönnetään yhdistetylle patenttituomioistuimelle erioikeuksia ja vapauksia, joiden hyväksyminen ja voimaansaattaminen Suomessa edellyttää eduskunnan suostumusta. Pöytäkirja sisältää määräyksiä muun muassa tuomioistuimen toimitilojen, arkistojen ja asiakirjojen loukkaamattomuudesta, tuomioistuimen ja sen omaisuuden koskemattomuudesta, lainkäytöllisestä koskemattomuudesta, verovapautuksista sekä tuomareiden, kirjaajan ja henkilöstön erioikeuksista ja vapauksista.

Pöytäkirja ei ole tullut vielä kansainvälisesti voimaan. Pöytäkirja tulee voimaan 30 päivän kuluessa sen jälkeen, kun pöytäkirjan voimaantulokynnys on täyttynyt.

Esitys sisältää lakiehdotuksen, jolla saatetaan voimaan pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin pöytäkirja tulee voimaan. Lakiehdotukseen on sisällytetty mahdollisuus säätää valtioneuvoston asetuksella lain ja pöytäkirjan väliaikaisesta soveltamisesta ennen pöytäkirjan kansainvälistä voimaantuloa.

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2021 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yhdistetty patenttituomioistuin liittyy tiiviimmässä yhteistyössä EU:n 25 jäsenvaltion kesken sovitun eurooppalaiseen patenttijärjestelmä uudistukseen, jonka myötä eurooppapatentille voidaan rekisteröidä yhtenäinen suoja. Eduskunta hyväksyi 8.12.2015 sopimuksen yhdistetystä patenttituomioistuimesta, sopimuksen voimaansaattamislain ja sopimuksen hyväksymisestä johtuvat kansalliset lakimuutokset sekä sopimuksen väliaikaisen soveltamisen (EV 68/2015 vp — HE 45/2015 vp). Suomi ratifioi yhdistetystä patenttituomioistuimesta tehdyn sopimuksen 19.1.2016. Sopimus ei ole vielä tullut kansainvälisesti voimaan. Eurooppalaisen patenttijärjestelmä uudistuksen voimaantuloa ovat viivästyttäneet erityisesti Ison-Britannian päätös erota Euroopan unionista sekä Saksan patenttituomioistuin sopimusta koskevan kansallisen ratifointiprosessin viivästyminen.

Suomeen on päätetty myös perustaa yhdistetyn patenttituomioistuimen ensimmäisen asteen paikallisjaosto, jota koskevan lain eduskunta hyväksyi 28.10.2016 (EV 127/2016 vp — HE 87/2016 vp). Paikallisjaosto tulee sijaitsemaan Helsingissä, samoissa tiloissa kuin markkinaoikeus. Paikallisjaoston perustaminen Suomeen mahdollistaa eurooppapatenttia koskevan riidan käsittelemisen Suomessa sekä oikeuden käymisen suomen ja ruotsin kielellä.

Hallituksen esitys koskee yhdistetyn patenttituomioistuimen erioikeuksista ja vapauksista tehtyä pöytäkirjaa, jossa määrätään yhdistetyille patenttituomioistuimelle, ml. sen paikallisjaostoille, myönnettävistä erioikeuksista ja vapauksista, jotka ovat tarpeellisia tuomioistuimen tehtävien riippumattoman hoitamisen kanssa. Pöytäkirjan hyväksyminen edellyttää eduskunnan hyväksyntää, sillä pöytäkirjan erioikeuksia ja vapauksia koskevat määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Hallituksen esityksestä ilmenee, että nämä erioikeudet ja vapaudet koskevat muun muassa tuomioistuimen loukkaamattomuutta, tuomioistuimen ja sen omaisuuden koskemattomuutta, lainkäyttöä koskemattomuutta, verovapauksia sekä tuomioistuimen tuomareiden, kirjaajan ja henkilöstön erioikeuksia ja vapauksia. Ulkoasiainvaliokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan pöytäkirjassa myönnetty erioikeudet ja vapaudet vastaavat kansainvälisille järjestöille ja niiden palveluksessa olevalle henkilöstölle tavanomaisesti myönnettäviä erioikeuksia ja vapauksia. Asiantuntijat tähdensivät, ettei pöytäkirjalla määrättäviä erioikeuksia ja vapauksia ole tarkoitettu niiden saajien henkilökohtaiseksi eduksi, vaan niiden tarkoituksena on yksinomaan palvella tuomioistuimen etua ja erityisesti varmistaa kaikissa olosuhteissa tuomioistuimen toimintavapaus ja erioikeuksista ja vapauksista nauttivien henkilöiden täydellinen riippumattomuus.

Ulkoasiainvaliokunnan kuulemat asiantuntijat arvioivat, ettei pöytäkirjan kansallisella voimaansaattamisella ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Pöytäkirja sisältää joitakin verovapauksia tuomioistuimelle ja sen tuomareille, kirjaajalle ja henkilöstölle. Eri oikeudet ja vapaudet koskisivat käytännössä hyvin rajattua henkilöpiiriä. Pöytäkirja antaa sen osapuolille myös mahdollisuuden rajoittaa tuomioistuimen henkilöstölle myönnettävien verovapauksien henkilöpiiriä niin, että ne eivät koskisi Suomen kansalaisia tai henkilöä, joka välittömästi ennen palvelussuhdettaan tuomioistuimessa asui jo Suomessa. Saadun selvityksen mukaan Suomen on tarkoitus olla ulottamatta näitä verovapauksia kyseisiin henkilöihin, ja asiasta otettaisiin myös nimenomainen säännös pöytäkirjan voimaansaattamislakiin. Valiokunta pitää tätä rajausta perusteltuna.

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2021 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ulkoasiainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy hallituksen esityksen HE 51/2021 vp mukaisesti yhdistetyn patentti-tuomioistuimen erioikeuksista ja vapauksista Brysselissä 29 päivänä kesäkuuta 2016 tehdyn pöytäkirjan.

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 51/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 10.6.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mika Niikko ps
varapuheenjohtaja Erkki Tuomioja sd
jäsen Paavo Arhinmäki vas
jäsen Inka Hopsu vihr
jäsen Saara Hyrkkö vihr
jäsen Kimmo Kiljunen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Petteri Orpo kok
jäsen Tom Packalén ps
jäsen Jaana Pelkonen kok
jäsen Kristiina Salonen sd
jäsen Mikko Savola kesk
varajäsen Sakari Puisto ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jonna Laurmaa